

Bærum kommune
post@baerum.kommune.no

Deres ref.:

Deres dato:
01.12.2022

Vår dato:
31.01.2023

ArkivsakID: 21/9120

Høring/ offentlig ettersyn Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune - 1.gangsbehandling

Det vises til utsendt dokumentasjon med vedlegg.

Skui Vel vil gi følgende uttalelse.

Det vises også til vårt innspill til naturmangfoldstrategi av 18.10 2021:

«Innspill til lokalt viktige naturområder – naturmangfoldstrategien»

Sammendrag

- Forslaget inneholder svært mye bra, og beskrivelsen gjenspeiler en klar forståelse for den klima- og naturkrisen som vi står i og som krever tiltak og en ny kurs.

Dette innebærer at Norge er forpliktet til å følge FNs bærekraftsmål 14: Liv under vann og 15: Liv på land, samt flere vedtak på internasjonale klima- og naturkonferanser.

- Det er bra at strategien tar for seg både livet på land og i vann, elver og bekker, fordi dette har avgjørende betydning for alle de økologiske systemene i vassdragene og derved vannkvaliteten og livet i Oslofjorden.

- For å realisere naturmangfoldstrategien er arbeidet samordnet med og lagt inn i pågående revisjon av arealplan

Dette er bra, men ikke tilstrekkelig.

Til tross for at en del områder er tilbakeført til LNFR fra utbygging, er det fortsatt avsatt mye natur til nedbygging, bolig, samferdsel mv.

Største området som foreslås omgjort fra LNFR til fremtidig boligbygging er Avtjerna etter 2040. Dette store skogsområdet med myrområder har både høyt biologisk mangfold og samler opp mye karbon, en oppsamling det ikke er mulig å erstatte. Avtjernsmyra m.fl. er viktige for naturmangfoldet, lagring av karbon, fordrøyning av vann og forhindring av flom. Dette er i henhold til høringsutkastet uttalelse «Vedlegg 1, Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune 2022, Dokumentets avgrensning side 4» og støttes av Skui vel.

Omgjøring av området fra LNFR til utbygging er derved i strid med strategien.

- Transformasjon av områdene langs vassdragene bør sterkere med i strategien. Det bør vurderes om industriområder i vassdragsnære områder skal omdannes for å bidra til mer robuste elveøkosystemer og frigjøre områder til rekreasjon, helse og økt naturmangfold.

- Arealregnskap. Utvikling av metodikk og aktiv bruk av arealregnskap er nødvendig for å følge utviklingen og for å dokumentere og vise at Bærum blir/er en arealnøytral kommune.

- Det savnes relevant metodikk for å måle hva status er for naturmangfold og for å følge utviklingen, slik at man kan se hva tiltakene medfører og om man er på riktig vei.
- Likeledes savnes at prosjekter, som betingelse for å bli godkjent, må vise til et klimaregnskap for å godtgjøre at de bidrar til reduksjon av klimagassutslipp og økning av arts mangfold.
- Strategien krever også at det avsettes tilstrekkelige økonomiske og faglige ressurser for at det skal være mulig å leve opp til denne nødvendige strategien og planen.
- Strategien må være forpliktende på alle nivåer i kommunen og følges av så vel de enkelte saksbehandlere som politikere når saken kommer til politisk behandling.
- Prising av natur og dyrket mark. Natur har tradisjonelt ikke vært gitt noen verdi før den er nyttiggjort av og for mennesker, men da er naturen som oftest redusert/ødelagt og kan heller ikke levere sine økosystemtjenester. Det må derfor innføres en høy avgift på nedbygging av natur og dyrket mark.

Bakgrunn

Naturmangfold og klima henger sammen.

Både klima og naturmangfoldkrisen henger sammen fordi naturmangfoldet påvirkes av økende temperatur og vi har et kort tidsmessig handlingsrom for å forhindre store endringer både i levekår, matproduksjon pga tørke, flom og uvær og folkeforflytninger da det blir ulevelig for mennesker over store deler av kloden.

Konklusjoner fra FNs klimapanel og internasjonale institusjoner har satt et internasjonale felles mål på maksimum 1,5 grader temperaturstigning innen 2050. Temperaturen har pr. i dag allerede steget 1,1 gr. fra førindustriell tid, slik at om vi ikke gjør noe mer enn det vi nå gjør, vil temperaturen ha økt til 1,5 grader allerede i 2030 og fortsette å øke!

Skal en ha mulighet til å oppnå 1,5 gr. målet må det oppnås klimanøytralitet innen 2050. Det vil si at det skal være null netto CO₂ utslipp i 2050.

Nærmere omtale av høringsutkastet

Innledningsvis påpeker strategien hvor viktig naturen med dens økosystemtjenester er for livsgrunlaget vårt. Det erkjennes også at vi står i en klimakrise og utdyper

«Et robust naturmangfold er dessuten en viktig del av Bærums beredskap og avgjørende for at kommunen skal motvirke og tilpasse seg kommende klimaendringer. Intakt natur og vern av jordbruksområder bidrar blant annet til karbonbinding, flomdemping, hindring av erosjon, regulering av temperatur, rent drikkevann og matproduksjon».

(ref. Vedlegg 1 Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune 2022 side 3)

Utkastet viser videre til hovedmål satt i kommuneplanens samfunnsdel:

(ref. Vedlegg 1 Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune 2022 side 3):

«Hovedmål: Bærumssamfunnet er klima- og miljøklokt

Delmål: Bærumssamfunnet tar vare på naturen og sikrer naturmangfoldet og økosystemet.

Å ta vare på naturmangfoldet i Bærum er også del av kommunens langsiktige arealstrategi.

Naturmangfoldstrategien bygger opp under arbeidet med FNs bærekraftsmål, spesielt mål 14 Liv under vann og mål 15 Liv på land.»

Det legges opp til at bevaring av naturmangfold skal gjennomsyre kommunens virksomhet: (ref. Vedlegg 1 Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune 2022 side 4):
«Ambisjonen er at samtlige fagområder i kommunen klarer å ivareta viktig naturmangfold i gjennomføring av prosjekter og arealplaner.»

Målsettinger må følges med tiltaksplaner

Det må settes opp mål som:

- Ikke øker forbruk av ikke-fornybare ressurser
- Ikke øker antall innbyggere utover bærekraft. Dvs gjenbruk og fortetting av allerede berørte arealer som grunnlag for beregningen.
- Ikke bygger ned eller ødelegger urørt natur og dyrket/dyrkbar mark.
Det er ikke tilstrekkelig at det kun er «prioriterte naturtyper» som ikke skal bygges ned.
- Naturen må få økonomisk verdi slik at det er økonomisk lite gunstig å ta av natur til andre formål.

Målene må følges av prioriterte tiltaksplaner.

Strategien forplikter organisasjonen

Kommunen skriver: *Strategien må være kjent i hele organisasjonen..*
(ref Vedlegg 1 Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune 2022 side 9)

Dette er bra og nødvendig for både administrasjonen og det politiske system. Det er helt vesentlig og avgjørende at strategien blir forpliktende og følges av de enkelte saksbehandlerne i behandlingen og av politikere når saker kommer til politisk behandling.

Dette er spesielt viktig for at strategien blir levedyktig, da Bærum kommune valgte ikke å følge Miljødirektoratets oppfordring til å etablere en «Kommunedelplan for naturmangfold». Erfaringen med en slik kommunedelplan viser at den gir økt kunnskap både i kommunen og befolkningen, økt bevissthet om naturkvalitetene som finnes og betydningen av disse, større forutsigbarhet i saksbehandlingen mv.

Bekymringen er at en «strategi» er mindre forpliktende enn «kommunedelplan». Det må derfor arbeides bevisst for at en «strategi for naturmangfold» likevel tillegges samme eller større vekt og betydning for å ivareta og forbedre naturmangfoldet.

På bakgrunn av dette er vi av den oppfatning at et hovedmål for Bærum natur, skogbruk og jordbruk må være at disse arealene får en høyere økonomisk verdi enn allerede berørt areal.

Videre mener vi at planen må ha klarere definerte mål for tilbakeføring av berørt areal der økoforhold som geologi, løsmasser, solinnstråling gir grunnlag for gode økotjenester. Det samme gjelder tilbakeføringstiltak av våtmarksareal (ravinedaler med bekker, bekk- og elvesletter, myr og annen våtmark) som kan lagre karbon, men som i dag er drenert slik at de slipper ut metan, karbon og reduserer viktige leveområder for flora og fauna og reduserer fordrøyning.

Våtmarksrestaurering er et viktig verktøy for å redusere flomtopper som vil bli både hyppere og kraftigere med endret klima.

Naturmangfoldstrategien må også ta høyde for at arealforvaltningen ikke lenger kan ta utgangspunkt i et nullutslippsregnskap (netto utslipp – netto opptak = nøytralt).

Lokale, nasjonale og internasjonale klimaregnskap viser at vi ligger bak målene for å holde oss under 1,5 graders målet. Et føre-var-prinsipp må derfor ta høyde for at vi må lagre langt mer karbon enn hva vi slipper ut av CO₂-ekvivalenter.

Hvilke konsekvenser klimaendringer vil ha for Bærumnaturen må være en del av planen.

Det er fremskrevet at det i Bærum vil være 2,4 grader varmere i 2100 (Ref NRK 9. nov. 2021 https://www.nrk.no/norge/fersk-analyse_-verden-gar-mot-2_4-graders-oppvarming-1.15723497 fra Klimatoppmøtet i Glasgow), og at været generelt blir langt mer ekstremt med blant annet 200 års flom hvert tiende år og med høyere og stigende havnivå kommer ikke vannet bare fra nedbør.

Vi ønsker en natur som leverer gode og bærekraftige økotjenester, men vi trenger mer detaljert kunnskap om hvordan naturen blir påvirket av vårt nye klima.

Derfor foreslår vi at det brukes ressurser på å fremskrive de lokale påvirkningene fra nå og frem til 2100 for å ha et bedre kunnskapsgrunnlag.

Tverrpolitisk forvaltning.

Klima- og naturmangfoldproblematikken er eksistensiell og bør derfor være hevet over partipolitikk. Her må alle dra i samme retning skal man unngå ulevelige forhold for kommende generasjoner.

Vi trenger naturen, ikke minst skog og våtmarksarealer, med overordnet mål om at tiltakene vi gjør lagrer mer karbon enn hva vi slipper ut.

Når vi vet at det er naturen, bl.a. ved trær og planter som ved fotosyntese sørger for at CO₂ omdannes til karbon i bakken og oksygen til luften, som vi trenger for å puste, sier det seg selv at vi ikke kan fortsette å bygge ned eller ødelegge natur. Annen storskala måte å redusere CO₂-mengden i atmosfæren finnes ikke i dag.

Tilbakeføring av natur og matjordflytting er svært vanskelig og har sterke begrensninger. Det tar mange tiår før den restaurerte naturen er oppe på nivået før den ble ødelagt -- om den noen gang blir det.

Vi har merket oss at noen av kommunens politikere ser ut til å se på nyetablering av jordbruksarealer i skog som et positivt tiltak. Naturmangfoldstrategien bør derfor inneholde mer informasjon og tiltak som viser at denne formen for logisk brist fører til mer karbon i atmosfæren. Jordbruksareal er ikke karbonnøytralt areal, men areal som fører til mer utslipp. Ved økt omdisponering av natur til jordbruk øker vi også utslippene av klimagasser som metan og karbon som CO₂.

En meget restriktiv bruk av nye ubrukte arealer er derfor essensielt for å nå målet om reduksjon i CO₂-utslipp og deretter null netto CO₂-utslipp.

Krav til prosjekter – miljøregnskap for klima og naturmangfold.

Gjenbruk av arealer må være regelen, noe som også er påpekt i planens utkast.

I alle prosjekter og tiltak som berører natur og arealer bør det legges frem et miljøregnskap hvor det fremgår hvordan prosjektet positivt bidrar til å:

- redusere klimagassutslipp
- bevare artsmangfold
- unngå nedbygging av dyrket og dyrkbar mark
- økt bruk av lokale ressurser i byggenæringen som eksempel lokalt tømmer, stein og leire

Med andre ord ønsker vi et eget spesifisert klimaregnskap for arealbrukssektoren (LULUCF) som også inkluderer utslipp fra natur som tidligere bidro til karbonfangst, men som etter inngrep ikke leverer den samme tjenesten.

(Ref.: LULUCF-forordningen. Forordning (EU) 2018/841 av 30. mai 2018 om inkludering av utslipp og opptak av klimagasser i sektoren for skog og annen arealbruk i 2030-rammeverket for klima og energi.)

Det er med andre ord snakk om at et prosjekt beskriver hvordan det bidrar positivt i et klima- og naturmangfoldregnskap.

Strategi for å ivareta naturmangfoldet:

Viser til utkastet «Vedlegg 1» Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune 2022, side 11-13»

Strategien skal følges opp i fem hovedpunkter med underpunkter

«Det er behov for et langsiktig perspektiv i forvaltningen av naturmangfoldet i Bærum. Naturmangfoldstrategien er derfor utformet for å være relevant på kort og lang sikt. I tabellene under beskrives hva den enkelte strategien (1-5) omfatter av arbeid. Det utarbeides en egen handlingsplan med oppgaver og tiltak som skal følge opp de fem strategiene.

1. Utvikle kunnskapsgrunnlaget kontinuerlig
2. Ivareta naturmangfoldet i interne prosesser
3. Styrke naturmangfoldet gjennom forvaltning og drift
4. Skape bevissthet om og stolthet over naturmangfoldet i Bærum
5. Endre arealforvaltningspraksis slik at nedbygging av naturmangfold unngås. «

Underpunktene til de fem hovedpunktene over beskriver mange bra, konkrete og nødvendige tiltak. Norge har i tillegg forpliktet seg til å følge FNs bærekraftsmål samt i henhold til flere internasjonale avtaler, senest Naturkonferansen i Montreal 2023.

I tillegg har Norge formulert følgende miljømål:

(ref. Vedlegg 1 Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune 2022 Hvilke forpliktelser har vi s15)

- «1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester
2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nært truede arter og naturtyper skal bedres
3. Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner»

Forslaget viser også til overordnet lovverk som er viktig for forvaltning av naturmangfold: Grunnloven og §112, Naturmangfoldloven, Plan og bygningsloven, forvaltningsloven, samt andre lover som: Kulturminneloven, Vannressursloven, Markaloven, Jordloven, Skogbruksloven, Forurensningsloven, Energiloven m.fl.

Ressurser og kompetanse

Kommunen sier at det stilles krav til kompetanse og ressurser:

(ref. Vedlegg 1 Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune 2022 side 9)

«Administrasjonen må ha tilstrekkelig kompetanse og ressurser innen naturforvaltning for å følge opp strategi og handlingsplan. Et stabilt og sterkt fagmiljø er avgjørende for håndtering av en stadig større saksmengde innenfor fagfeltet.»

Vi vil få understreke at om Bærums strategiplanen skal ha effekt og mål oppnås, er det en forutsetning at

- økonomiske midler og sterke faglige resurser gjøres tilgjengelig og at
- tiltakene som er listet opp blir prioritert.

Holdningsendring i samfunnet generelt

I tillegg kreves det opplæring, forståelse og modning av problemstillingen og metodene for å oppnå målene i alle ledd av befolkningen, kommune og politikere.

Dette er en stor oppgave. Men problemstillingen er allment godt kjent, og det vil styrke forståelsen og aksepten av at dette er viktig at kommunen er tydelig i informasjon som sendes ut jevnlig.

Hvordan måle hvor en står og at man er på rett vei? – Arealregnskap og arealnøytralitet.

Det savnes en nærmere oversikt over hva og hvordan man måler utviklingen i arealbruk.

Skal en oppnå at verdifull natur ikke blir bygd ned og ødelagt kreves at en har kontinuerlig oppfølging bl.a. i et arealregnskap.

For å vite at en er på rett vei og for å lykkes er det en forutsetning at man kjenner status og hva effekten av tiltakene er, noe som leder til følgende spørsmål:

- Hvordan nå mål?
- Hvilke krav stilles?
- Hvordan måle prosjekter?
- Hva måles?
- Er en på vei mot målet og hva gjenstår?

Det er helt avgjørende at en har oversikt over arealbruken og hvordan bruken av arealene endres.

Arealregnskapet 2022-2042 – Strategien når ikke målet om økt naturmangfold.

Bærum kommune har som mål å være arealnøytral. (ref. politisk vedtak)

Men arealregnskapet for kommende arealplan 2022-2042 viser at strategiens mål ikke nås. Det er fortsatt et overforbruk av natur og for lite gjenbruk av brukte arealer – til tross for at flere områder som tidligere var satt av til bebyggelse og anlegg er tilbakeført til LNFR:

Notat fra Asplan Viak til arealplan 2022-2042 dokument < arealregnskap9780765.pdf > viser:

- Omdisponert til LNFR og grøntstruktur: ca. 1765 daa
- Omdisponert bygg og anlegg fra LNFR ca. 2347 daa
- Gjenbruk av brukt areal ca. 1142 daa

Det er 582 daa mer omdisponert fra LNFR, dvs. natur og jordbruk til bygg og anlegg, enn det er omdisponert til LNFR. 582 daa må derfor fjernes fra omdisponering fra LNFR for at arealregnskapet skal gå i null.

Avtjerna som nå i arealplanen er foreslått overført fra LNFR til boligbygging på lang sikt er på ca. 2700 daa. Det bør klargjøres om noe av dette er med i Asplan Viaks utregning.

Å ta 2700 daa fra LNFR til nedbygging gjør at naturmangfoldstrategien ikke vil bli oppfylt hverken på kort eller lang sikt.

Lorangmyr som tidligere deponi fra E16 kan på sikt anvendes til bygg/anlegg for Sollihøgda-regionen, mens Avtjerna syd bevares til LNFR.

Bevaring av Avtjerna som LNFR bedrer både klimaregnskapet og gir økt bevaring av arts mangfold. Hele det skogkledde området samler opp betydelige mengder CO₂ fra atmosfæren helt gratis gjennom fotosyntese. Karbon brukes til vekst og lagres, mest i bakken, og oksygen slippes ut i atmosfæren..

Avtjernaområdet omfatter også viktige myrområder, Avtjernsmyra m.fl, som er viktige for naturmangfoldet, lagring av karbon, fordrøyning vann og forhindring av flom.

På grunn av manglende kunnskap og forståelse gikk Lorangmyr tapt ved tidligere E16 utbygging. Man kan ikke fortsette å ta mer av kildene til elvesystemet og Sandviksvassdraget. Forsvinner myrene blir flommene gjennom bebygde områder voldsommere. Det har over lang tid har vært strategi for å ta vare på og restaurere myr. Denne strategien må følges og håndheves mer enn noen gang.

Bygges området ned stopper opptaket av karbon – og det lagrede karbonet slippes ut. Området bør derfor ikke omgjøres fra LNFR. I tråd med målene i naturmangfoldstrategien anbefaler Skui Vel derfor at Avtjerna, bortsett fra Lorangmyr, forblir LNFR.

Det er allerede i dag en rekke arealer i Bærum som er vedtatt tilbakestillt/restaurert til natur eller landbruk: området på Isi 1 hvor det i dag er bilopphuggeri på Isi. Videre er det behov for å se over Isi 1 området som allerede er tilbakestillt, bl.a. Isi 1 deponiet, men som mangler overdekningen med matjord tilstrekkelig for matproduksjon, og bedre kontroll og rensing for å stoppe forurenset avrenning til Isielva. Dette gjelder også avrenning fra Skuibakkendeponiet, Økrisletta m.fl. Andre eksempler på ikke-tilbakeført dyrket mark er jordet NØ for Økrikrysset. Planen bør derfor også nevne tiltak for områder som må følges opp ut fra tidligere vedtak om tilbakeføring.

Påvirkning på naboarealer inntil boligutbyggingsområder.

Utbygginger som Vøyenenga, Jarenlia og gjenbruk av Franzefossområdet mfl. til boliger påvirker bruken av og gir økt press på naboområdene, da mengden mennesker som da ønsker rekreasjon i nærområdet øker og medfører slitasje på naboområdene. Det er derfor viktig å være bevisst på at økt antall mennesker påvirker bruken av de gjenværende grøntområder i nærområdene slik som elvebredder, kulturlandskaper og Marka.

Prising av dyrket mark og natur.

Medvirkende til den nedbygging av natur og dyrket mark som har foregått skyldes i stor grad at dyrket mark og natur har for lav verdi.

Natur får slik det er nå økonomisk ingen eller liten verdi før den blir nyttiggjort eller omformet til menneskenes behov.

Verdien for «naturens innbyggere», plante- og dyrelivet gis liten eller ingen verdi og har heller ikke hatt en avgjørende stemme – før kanskje nå. Når mennesket omformer naturen, enten det er til boligområder, samferdsel eller hogstfelter med granplantasjer, blir naturmangfoldet varig redusert. Det må derfor settes en høy pris i form av en avgift på nedbygging av natur og dyrket mark. Dette er parallelt med CO₂ avgift som allerede er innført angående klimagassutslipp.

Restaurering og tilbakeføring av natur

(Ref: Vedlegg 1, Naturmangfoldstrategi for Bærum kommune 2022, side 15):

«2021 er starten på FNs tiår for restaurering av natur. I tillegg til å verne viktig natur, må vi også restaurere ødelagte områder. Å restaurere natur er svært komplekst og kan aldri være et argument for å bygge ned viktige naturområder. Derfor vil kompensende tiltak ikke være en god nok erstatning for nedbygget natur.»

Det støttes at restaurering av natur er svært vanskelig og aldri kan erstatte «naturlig natur»

Tross det er så mye natur ødelagt at restaurering er nødvendig og et tiltak vi er forpliktet til.

Spesielt tilbakeføring og opparbeidelse av våtmarksområder/fangdammer bør det gjøres konkrete tiltak for å gjenopprette.

Ett eksempel på menneskeskapte våtmarksområder som gir lagring, flomsikring og andre økotjenester er demningen ved Bjørum Sag, som bør ivaretas.

Et annet er etablering av fangdamsystemer fra større jordbruksområder inn imot vassdrag som bidra til reduksjon av flomtopper, til rensing og skape gode livsmiljø for planter og dyr.

Det bør utarbeides en oversikt over naturtyper som det er mulig / nødvendig å restaurere, og hva det skal restaureres tilbake til. Sabima nevner noen naturtyper (skog, myr og ålegress) som gir mye igjen for innsatsen.

Sabima uttaler: (ref: <https://www.sabima.no/ressursbehovet-for-restaurering-av-natur-i-norge/>)
«Det internasjonale Naturpanelet (IPBES) peker på at restaurering av natur er **nødvendig** for å stanse tap av naturmangfold.

Sabimas tall viser at de nødvendige beløpene for å nå målene for restaurering er ikke veldig store sammenlignet med mye annet det norske samfunnet bruker penger på.

Dessuten må penger bevilget til restaurering av natur ses på som en investering. Å restaurere myr, skog og ålegresser blir nemlig vurdert som svært lønnsomt:

Det internasjonale Naturpanelet (IPBES) sier restaurering gir igjen 10 ganger beløpet som investeres i form av forbedrede økosystemtjenester som økt karbonlagring, dempet flom, styrket pollinering, og større fiskebestander, blant annet.»

Muligheten for naturrestaurering er helt avhengig av hva området har vært brukt til. Myr som er drenert er enkelt og rimelig å restaurere. Kostnaden ved å restaurere et område brukt til industri, som er forurenset, har terrenginngrep med endret jordsmonn, grunnvannstrømmer mv. er meget vanskelig og kostbart.

Det som er viktigst er «føre var»- prinsippet slik at en ikke ødelegger natur da samfunnskostnadene for restaurering av de fleste ødelagte naturområder blir faglig og økonomisk urealistiske.

Med vennlig hilsen

Skui Vel

sign

Morten Heldal Haugerud

leder

c/c Bærum Natur- og Friluftsråd (BNF)
Naturvernforbundet Oslo og Akershus (NOA)
Naturvernforbundet i Bærum (NiB)
Bærum Elveforum (BEF)
Forum for natur og friluftsliv, Akershus (FNF)
Berger og Rykkinn Vel
Tanum Vel
Bærum Velforbund
Skui Skole og FAU
Statsforvalteren i Oslo og Viken (SFOV)